УКРАЇНСЬКИЙ
БОТАНІЧНИЙ
ЖУРНАЛ

Хроніка

НОВЕ ДИХАННЯ ДАВНЬОЇ НАУКИ

І Міжнародна наукова конференція з морфології рослин «Сучасна фітоморфологія»

(24—26 квітня 2012 р., м. Львів)

На базі біологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (ЛНУ) відбулася І Міжнародна наукова конференція з сучасної морфології рослин. Сюди з'їхалися 122 представники з 56 ботанічних установ України, Росії, Білорусі, Литви, Молдови, Азербайджану, Казахстану, Польщі, Словаччини та Великої Британії. 30 учасників конференції відвідали Львів, із них 18 виголосили усні доповіді на засіданнях та ще троє представили постери.

Відкриття форуму відбулося 24 квітня 2012 р. у приміщенні біологічного факультету ЛНУ (вул. Грушевського, 4). На відкритті конференції виступили проректор ЛНУ доцент, канд. біол. наук З.І. Мамчур, директор Державного природознавчого музею НАН України, проф., д-р біол. наук Ю.М. Чернобай, декан біологічного факультету ЛНУ доцент, канд. біол. наук І.С. Хамар, а також проф., д-р біол. наук С.Я. Кондратюк (Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України, м. Київ) та проф., д-р біол. наук Е. Шамілов (Інститут радіаційних проблем НАН Азербайджану, м. Баку).

На пленарному засіданні були заслухані доповіді: «Рід *Aconitum* у Центральній Європі: від таксономії К. Лінея до молекулярних маркерів» Й. Мітки (м. Краків, Польща); «Чи є місце морфології рослин у сучасних дослідженнях» Т.В. Починок (м. Львів, Україна); «Філогенія і таксономія родини *Teloschistaceae* (*Ascomycota*): важливість монофілетичних груп» С.Я. Кондратюка (м. Київ, Україна).

© С.Я. КОНДРАТЮК,
О.М. НЕДУХА,
А.В. ОДІНЦОВА,
А.В. НОВІКОВ, 2012

ISSN 0372-4123. Ukr. Botan. Journ., 2012, vol. 69, № 5

Після пленарного засідання було представлено постери «Морфо-анатомічна будова листків артишоку (*Cynara scolymus* L.), вирощеного в умовах Молдови» К.К. Чобану (м. Кишинів, Молдова); «Окремі морфологічні особливості *Bromus secalinum* L.» А. Стоклоші та Й. Пули (м. Краків, Польща); «Таксономічна ревізія видів *Rosa* L. окремих ділянок буферної зони Національного парку «Низькі Татри» (Словаччина)» А. Солтис-Лелек і Б. Барбараш-Красни (м. Ойцов, Польща).

Результати сучасних морфолого-анатомічних досліджень різних груп рослин висвітлено на засіданнях секцій під керівництвом доцента канд. біол. наук А.В. Одінцової. Оригінальні дослідження було представлено в доповіді «Мікроморфологічні засади походження андроцею *Claytonia (Montiaceae)*» П. Дос Сантос (м. Единбург, Шотландія). Значний інтерес викликали доповіді «Структурна організація нектарників *Cobaea scandens* Cav.» А.Ф. Ліханова з колегами (м. Київ, Україна); «Рівні організації плода в родині *Celastraceae* R. Br. та структурне різноманіття піренаріїв у підродині *Cassinoidae* Loes.» І.А. Савінова (м. Москва, Росія); «До питання про принципи класифікації синкарпних гінецеїв» А.В. Одінцової (м. Львів, Україна); «Розвиток жіночих генеративних структур *Calocedrus decurrens* (Torr.) Florin та *Thuja occidentalis* L. в умовах Південного берега Криму» А.І. Ругузової (м. Ялта, Україна); «Структурна організація пагонових систем *Gentiana* L.» А.І. Прокопіва (м. Львів, Україна).

Можливому використанню молекулярних досліджень у систематиці рослин була присвячена доповідь «Клонування і молекулярно-генетична характеристика послідовностей ДНК хлоропластів і мітохондрій *Deschampsia antarctica* Desv.» Р.О. Макаренко та О.П. Савчук (м. Київ, Україна).

На секційному засіданні, що відбувалося під керівництвом проф., д-ра біол. наук С.Я. Кондратюка, особливий інтерес викликала доповідь «Ідентифікація видів комплексу *Cladosporium sphaerospermum* за морфологією та молекулярною філогенією» Т.О. Кондратюк із колегами (м. Київ, Україна). Йдеться про можливості ідентифікації за молекулярними ознаками представників окремих родів грибів, які відіграють важливу роль у процесах біоруйнування матеріалів. Цікаві флористичні новинки щодо ліхенофільних грибів України були представлені в доповіді «До методики визначення ліхенофільних грибів» М.В. Пірогова (м. Львів, Україна).

На жаль, кількість учасників на засіданнях секцій була дуже різною. Так, на секції спорових рослин 25 квітня, попри заявлені дев'ять доповідей, виступило набагато менше дослідників. Звісно, це зовсім не виключало жвавого обговорення виголошених доповідей, проте зазначену особливість слід враховувати, плануючи наступні конференції. У майбутньому до участі в їх роботі варто залучити більше ботаніків, котрі вивчають морфологію спорових рослин.

З огляду на обмаль доповідей, присвячених дослідженню спорових рослин, під керівництвом проф., д-ра біол. наук С.Я. Кондратюка відбулося засідання, де розглядалися проблеми вивчення анатомії та морфології листка покритонасінних. Жваву дискусію зумовила презентація «Методики аналізу анатомічної будови листкових пластинок вузьколистих костриць на прикладі по-

пуляцій *Festuca valesiaca* agg. (*Poaceae*)» І.О. Беднарської (м. Львів, Україна). Доповідачка більше зосередилася на негативному досвіді власних досліджень, аніж на огляді досягнутого.

Чималий інтерес викликали доповіді з питань гетерофілії вищих водних рослин «Ультраструктура поверхні епідерми плаваючих і підводних листків *Trapa natans* L.» О.М. Недухи (м. Київ, Україна) і «Морфолого-анатомічні особливості наземних, плаваючих та придонних листків *Nurphar lutea* (L.) Smith.» О.М. Клименко (м. Київ, Україна).

На заключному засіданні 26 квітня під керівництвом м. н. с. А.В. Новікова було представлено цікаві експериментальні роботи молодих дослідників «Мінливість морфометричних параметрів листка *Platanus* × *acerifolia* Willd. в урбанізованому середовищі м. Донецька» Д.В. Задорожної (м. Донецьк, Україна); «Структурні особливості листка ліаноподібних фікусів (*Ficus* L., *Moraceae* Link)» Є.В. Сосновського (м. Львів, Україна); «Васкулярна анатомія і морфологія квітки *Fritillaria montana* Hopre (*Liliaceae*)» А.В. Новікова і М.А. Казімірської (м. Львів та м. Чернівці, Україна).

Попри відсутність вираженої рубрикації, усі доповіді, представлені на конференції, були згруповані за такими напрямками: еволюційна та екологічна морфологія; морфологія для систематики; прикладна морфологія та морфометрія. Предметом дослідження були: анатомія і морфологія вегетативних органів, анатомія і морфологія репродуктивних структур насінних рослин, анатомо-морфологічні особливості проблеми таксономії водоростей і грибів.

На останньому засіданні учасники підбили підсумки роботи конференції, запропонували надалі чіткіше розмежовувати окремі секції та організувати круглі столи з обговоренням явища гетерофілії рослин, можливостей порівняння даних із морфології рослин і молекулярно-філогенетичних матеріалів щодо різних груп рослин та грибів із запрошенням іноземних фахівців, які досліджують ці проблеми. Дискусію спричинили питання розширення тематичного скерування конференції, підвищення оргвнесків, пошуку зовнішніх інвестицій, а також щодо засобів і можливостей ознайомлення з матеріалами конференції широкої наукової спільноти, зокрема іноземних дослідників. Попри те, що не з усіх питань вдалося дійти згоди, учасники були одностайними в необхідності проведення наступних конференцій «Сучасна фітоморфологія».

Головний висновок — це те, що морфологія, а особливо анатомія рослин, заслуговують на найретельніше вивчення і мають зберігати свій статус важливих джерел систематики, екології та генетики рослин. Учасники та організатори форуму зійшлися на тому, що ця і подальші конференції сприятимуть підтримці, науковому спілкуванню фахівців, які обрали морфологію рослин основним напрямком своїх досліджень.

Незважаючи на невелику кількість учасників, котрі особисто виголосили доповіді, конференція «Сучасна фітоморфологія» є міжнародною, оскільки представлення й обговорення доповідей велося українською, англійською, російською та польською мовами. Конференція також підтвердила свою тема-

тичну назву, адже її учасники обговорювали питання значення морфології для сучасної ботанічної науки, насамперед для систематики, представляли результати, отримані за допомогою нових ботанічних методик, з'ясовували відповідність наших уявлень про еволюцію анатомо-морфологічних ознак уявленням молекулярних систематиків про філогенію групи.

Загалом організаторам форуму вдалося створити творче, невимушене середовище для жвавого, зацікавленого і плідного обговорення результатів досліджень. Переважна більшість доповідачів дуже відповідально поставилась до презентацій. Хоча здебільшого доповіді виголошувалися українською чи російською мовою, однак більшість презентацій була підготовлена англійською. Презентації вирізнялися значною кількістю кольорових ілюстрацій об'єктів досліджень, цікавими елементами анімацій і легко сприймались аудиторією.

Окрім засідань, для учасників були організовані екскурсії по біологічному факультету, до Ботанічного саду та Зоологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка, дві оглядові екскурсії визначними місцями Львова. Найактивніші молоді науковці мали змогу продовжити обговорення доповідей та поділитися враженнями від конференції у неформальній атмосфері в ресторані «Дім легенд».

Усі матеріали конференції ретельно прорецензовані, оскільки планувалося видрукувати їх як перші два номери нового ботанічного журналу «Сучасна фітоморфологія». Проте з огляду на технічні складнощі наразі видано збірник матеріалів конференції у двох томах. Перший том містить 40 публікацій (208 сторінок), другий — 67 (276 сторінок) високої поліграфічної якості. Окрім того, всі публікації доступні для скачування з сайту конференції (www.phytomorhology.org), розробленого з використанням Flash-анімації на основі сучасної CMS WordPress 3.4.

Вітаємо організаторів конференції з вдалим дебютом і бажаємо, щоб цей форум мав своє продовження у найближчому майбутньому та став доброю традицією Львівського національного університету імені Івана Франка.

Висловлюємо щиру подяку всім організаторам конференції, передусім керівництву ЛНУ та біологічного факультету, завідувачці Лідії Олексіївні Тасєнкевич, усім працівникам кафедри ботаніки, а також Марії Романівні Суп-Новіковій, Катерині Миколаївні Данилюк, Катерині Володимирівні Свідрак і Тетяні Володимирівні Починок за теплу гостинність і всіляку підтримку під час підготовки та проведення конференції.

С.Я. КОНДРАТЮК, О.М. НЕДУХА,
А.В. ОДІНЦОВА, А.В. НОВІКОВ